

Nr 50

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1970/71 till bostadsbyggande m. m. jämte motioner.

(3:e avd.)

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1, bilaga 13 (punkterna D 5—6, s. 175—180, IV: 10—12, s. 185—228 och V: 10, s. 230—231 i utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1970) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändringar av grunderna för förbättringslån och invalidbostadsbidrag som förordats i statsrådsprotokollet,

2. medge att räntefria förbättringslån beviljas med högst 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid behov besluta om ökning av den under 2 upptagna ramen för långivningen under år 1970,

4. för år 1970 uttala sig för en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter och för en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter,

5. medge att ramarna för bostadslån för nybyggnad bestäms med utgångspunkt i följande antal lägenheter

år 1970	89 000
» 1971	87 000
» 1972	60 000
» 1973	50 000
» 1974	50 000,

6. medge att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om projektreserv för åren 1971 och 1972 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats,

7. medge att beslut om bostadslån för nybyggnad meddelas intill ett belopp av 1 704 000 000 kr. under år 1970,

8. medge att beslut om bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån meddelas intill ett belopp av 170 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,

9. medge att förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1971—1975,

10. bemyndiga Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angetts i statsrådsprotokollet besluta om utökning av de under 5 och 8 upptagna ramarna för långivningen såvitt gäller år 1970 samt de under 7 och 9 upptagna ramarna,

11. godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar i fråga om villkoren för bostadslån och tomträttslån,

12. godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar av bestämmelserna om markförvärvslån,

13. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1970/71 anvisa

a. till Räntebidrag ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

b. till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.,

14. på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder för budgetåret 1970/71 anvisa

a. till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 1 650 000 000 kr.,

b. till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 1 000 kr.,

c. till Lånefonden för kommunala markförvärv ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.,

15. på kapitalbudgeten under Fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 48 av herr Högström m. fl. samt II: 55 av herr Bergman m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t

a. om en kartläggning av trångboddheten,

b. om ytterligare åtgärder i syfte att häva trångboddheten,

dels de likalydande motionerna I: 80 av herr Werner samt II: 89 av herr Hermansson m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag om att statliga lån endast kan ges till sådana hus som byggs på samhällsägdd mark,

dels de likalydande motionerna I: 138 av herr Johan Olsson m. fl. samt II: 150 av fru Jonäng m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte

1. besluta att igångsättning av småhusbyggen inom det s. k. norra stöd-området får ske utöver den bostadsbyggnadsplan som fastställs av riksdagen,

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t

a. uttala sig för en generösare bostadskvottilldelning i orter inom stöd-

området och inom orter som erhåller statligt stöd för näringslivets utveckling,

b. anhålla om utredning angående möjligheterna att vad gäller dessa orter lämna bostadsbyggandet helt fritt utöver de av riksdagen fastställda planerna,

dels de likalydande motionerna I: 201 av herrar Erik Svedberg och Erik Olsson samt II: 238 av herr Östrand m. fl. vari hemställts att riksdagen

a. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionerna anförts om försöksvis ändrade grunder för bostadsbyggnadsplanen,

b. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om för tillämpning av förordade ändrade grunder erforderlig utökning av ramen för bostadslån för nybyggnad för år 1972,

dels de likalydande motionerna I: 346 av herr Bengtson m. fl. samt II: 395 av herr Hedlund m. fl. vari hemställts

1. att riksdagen måtte uttala sig för att det garanterade programmet för åren 1972—1974 ej skall förbehållas ett fåtal kommunblock utan fördelas över hela landet,

2. att riksdagen måtte uttala att vid den regionala fördelningen hänsyn tas till det förhållandet att standardhöjning och förnyelse av bostadsbeståndet är nödvändiga även på orter som inte statistiskt sett räknas som expansiva,

3. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för att stimulera till en sådan ökning av småhusbyggandet att småhusandelen blir i överensstämmelse med konsumenternas krav,

4. att riksdagen måtte besluta att byggande av friliggande småhus med statliga bostadslån skall ske fritt utöver de av riksdagen fastställda ramarna under uppfyllande av lånevillkoren i övrigt,

5. att riksdagen måtte medgiva att övre lånegränsen för statligt lån för småhus som bebos av låntagaren höjes till 95 % och till 90 % för enskilt ägda flerfamiljshus och godkänna vad som i motionerna anförts angående kommunal borgen,

6. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående bostadsmiljöns betydelse för den sociala anpassningen,

7. att riksdagen måtte besluta att förbättringslån må kunna utgå till de låginkomstgrupper som fram till den 1 juli 1966 var berättigade till sådana lån, samt

8. att riksdagen i övrigt måtte beakta vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 464 av herr Bohman m. fl. samt II: 536 av herr Holmberg m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte

A. besluta

1. att fastställa den övre lånegränsen för statliga lån till bostadsändamål till 90 procent av låneunderlaget, oavsett förvaltningsform,

2. att avslå Kungl. Maj:ts förslag att till Lånefonden för kommunala markförvärv anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor,

3. att ränta på amorteringspliktiga tillägsslån från 1 juli 1970 fastställas till 6 procent, samt

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. uttala att erforderliga åtgärder vidtages för att successivt öka småhusbyggandets andel av bostadsproduktionen, så att den motsvarar konsumenternas reella efterfrågan,

2. hemställa om ytterligare åtgärder i syfte att genom ombyggnad och modernisering av det äldre fastighetsbeståndet begränsa avgången i lägenhetsbeståndet,

3. hemställa att Kungl. Maj:t måtte överväga och vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att bryta den utveckling mot produktion av mindre lägenheter som markerats de senaste åren,

4. hemställa om utredning i syfte att avveckla paritetslånesystemet och finna en ny form för bostadsbyggandets kreditförsörjning och det statliga bostadslånestödet,

dels de likalydande motionerna I: 467 av herr Helén m. fl. samt II: 533 av herr Gustafson i Göteborg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte

1. för igångsättning av lägenheter godkänna följande bostadsbyggnadsplan under perioden 1970—1974 som mål och riktpunkt för det totala bostadsbyggandet:

år 1970	104 000
» 1971	107 000
» 1972	110 000
» 1973	110 000
» 1974	110 000,

2. medge att minimiramar och konjunkturreserver för såväl det statsbelånade som det icke statsbelånade bostadsbyggandet under åren 1970—1974 innevarande år får fördelas av bostadsmyndigheterna för följande antal lägenheter:

år 1970	100 000 + konjunkturreserv	5 000
» 1971	100 000 + »	8 000
» 1972	90 000 + »	10 000
» 1973	85 000 + »	10 000
» 1974	80 000 + »	10 000,

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om utökning, med anlitande av konjunkturreserven, av de under punkt 2 föreslagna totalramarna för åren 1970 och 1971, om utvecklingen av samhällsekonomi och arbetsmarknad skulle göra en sådan ökning möjlig,

4. beträffande bostadsbyggandets struktur och geografiska fördelning i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala

a. att erforderliga åtgärder bör vidtas för att successivt öka småhus-

byggandets andel av bostadsproduktionen, vilket efterfrågan motiverar, med en riktning tills vidare att uppnå 40 % år 1974,

b. att bostadsproduktionen i takt med tillgängliga mark- och planeringsresurser bör inriktas på områden där bostadsbristen är störst eller eljest skulle bli besvärande samt att ansträngningar bör göras för att minska efterfrågetrycket i storstadsområdena genom en aktiv lokaliseringspolitik som ger sysselsättning utanför dessa områden,

5. i syfte att nedbringa boendekostnaderna

a. hemställa, att Kungl. Maj:t ger utredningen rörande konkurrensförhållandena inom bostadsbyggandet parlamentarisk sammansättning samt att direktiven till nämnda utredning vidgas till att även omfatta byggindustrins och byggmaterialindustrins produktivitets- och prisutveckling, hur rationaliseringsvinster bäst kan komma de boende till godo samt riktlinjerna för ett permanent verksamt organ för dessa frågor,

b. uttala att ökad integrerad bostadsfinansiering bör komma till stånd med lika möjligheter för alla ifrågakommande kreditinstitut,

c. uttala att totalentreprenad i ökad utsträckning bör prövas,

d. besluta att, om icke särskilda skäl föreligger, anbudskonkurrens i form av öppen eller inbjuden anbudsgivning införs som villkor för statliga bostadslån till flerfamiljshus som uppförs på entreprenad,

e. besluta att låneunderlaget för statliga bostadslån höjs så att det sammanfaller med pantvärdet,

f. besluta att låneunderlag och pantvärde för flerfamiljshus därutöver skall kunna höjas under förutsättning att en från konkurrenssynpunkt effektiv upphandling skett för ifrågavarande projekt, dock att denna höjning för att eliminera riskerna för kostnadsstegrande effekt inte procentuellt får överstiga den genomsnittliga överkostnad som redovisas för liknande projekt inom samma region det föregående året,

g. hemställa att Kungl. Maj:t närmare utreder formerna för ett samordnat statligt finansieringssystem i form av totala årliga ramar till kommunerna inom vilka statliga lån och bidrag kan erhållas för olika kompletteringsinvesteringar som bostadsbyggandet medför,

6. besluta att byggandet av styckebyggda småhus inte begränsas av de årliga ramarna till kommunerna,

7. besluta att räntan på nu amorteringspliktiga tilläggs lån skall fastställas till 6 % mot nuvarande 4 % samt att denna subventionsminskning skall träda i kraft fr. o. m. 1 juli 1970,

8. beträffande den statliga låneverksamheten utöver vad som föreslås i punkterna 5 e och f

a. fastställa den övre lånegränsen i fråga om bostadslån till kommun eller allmännyttigt bostadsföretag till 100 % av låneunderlaget inom 100 % av pantvärdet, under förutsättning att kommun ställer borgen för lånet i in-teckningsläget mellan 95 och 100 %,

b. fastställa den övre lånegränsen för enskilt byggda flerfamiljshus till 90 % av låneunderlaget inom 90 % av pantvärdet,

c. fastställa den övre lånegränsen för servicehus byggda av enskilda bostadsföretag till 95 % av låneunderlaget inom 95 % av pantvärdet,

d. besluta att kapitalkostnaderna för de statliga lånen till lokaler som är att anse som bostadskomplement fr. o. m. 1 juli 1970 omfördelas i tiden i likhet med lånen till bostäder, dock att basannuiteten för lokaler bestäms till 6 %,

e. besluta att inkomststrecket för förbättringslån för åldringsbostäder fr. o. m. 1 juli 1970 höjs till 8 000 kr. i beskattningsbar inkomst,

9. beträffande boendemiljön uttala

a. att lägenheterna bör göras mer flexibla bl. a. genom att ett ökat antal lägenheter förses med särskilda s. k. uthyrningsrum,

b. att, i samband med en utökad konsumentupplysning om bostadsfrågor, varudeklarationsnormer för bostäder bör utarbetas,

c. att önskemålen om trafikseparering, goda kollektiva kommunikationer samt anpassning till barn och handikappade i större utsträckning bör beaktas vid planeringen av nya bostadsområden,

d. att behovet av närhetservice i bostadsområden, särskilt under de tider då flertalet hyresgäster är lediga, i större utsträckning bör tillgodoses, bl. a. genom en annan tillämpning av affärstidslagstiftningens dispensbestämmelser,

e. att även begränsade förbättringar i äldre bostadshus bör stimuleras,

f. att enskilda fastighetsägare bör få möjlighet att göra avsättningar till reparationsfond på samma villkor som s. k. allmännyttiga företag,

g. att möjligheterna att stimulera förbättringar av den yttre miljön i äldre bostadsområden, bl. a. genom att ge kommuner och bostadsföretag möjlighet att få ersättning för nödvändiga kostnader, bör utredas,

dels de likalydande motionerna I: 469 av herr Helge Karlsson m. fl. samt II: 792 av herr Nilsson i Kalmar m. fl. vari föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning i syfte att undersöka och framlägga förslag till att endast kommuner och allmännyttiga bostadsrättsföreningar med en landsomfattande organisation bakom sig får uppträda som byggherrar och ägare av flerfamiljsfastigheter som uppföres fr. o. m. den 1 juli 1972 eller annan tidpunkt som utredningen finner lämplig,

dels de likalydande motionerna I: 479 av herr Werner samt II: 535 av herr Hermansson m. fl. vari föreslås att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet, förslagsvis genom inrättandet av en statlig bostads- eller samhällsbyggnadsbank,

dels de likalydande motionerna I: 480 av herr Werner samt II: 534 av herr Hermansson m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att till

Lånefonden för kommunala markförvärv för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 655 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II: 749 av fru Frænkel m. fl. vari såvitt nu är i fråga hemställt att förslag lämnas till nästa års riksdag om inrättandet av experttjänster vid ett antal länsbostadsnämnder för medverkan vid planläggning och utformning av handikappbostäder,

dels de likalydande motionerna I: 657 av herr Högström m. fl. samt II: 765 av herr Hellström m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att en översyn görs av de till bostadslånekungörelsen knutna anvisningsnormerna för kommunal bostadsförmedling i syfte att främja en allsidig social sammansättning av de boende i olika bostadsområden i enlighet med de riktlinjer som anges i motionerna, vidare att i bostadslånekungörelsen stadgas rätt att återkräva statligt bostadslån av fastighetsägare som utan skäligen anledning vägrar att acceptera av den kommunala förmedlingen anvisad bostadssökande i enlighet med de riktlinjer som anförs i motionerna,

dels de likalydande motionerna I: 661 av herr Göran Karlsson samt II: 805 av fru Skantz m. fl. vari hemställt

1. att riksdagen beslutar att invalidbegreppet avseende invalidbostadsbidrag vidgas till att omfatta även personer som lider av allergi samt psykiskt sjuka och psykiskt utvecklingsstörda,

2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn av nämnda invalidbegrepp i syfte att tillgodose även andra handikappades speciella behov i boendesituationen,

dels de likalydande motionerna I: 663 av fru Landberg och herr Augustsson samt II: 771 av herrar Johansson i Norrköping och Franzén i Motala vari hemställt att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i övrigt måtte besluta att de föreslagna ändringarna beträffande maximibeloppen för räntefria stående förbättringslån skall träda i kraft omedelbart,

dels de likalydande motionerna I: 665 av fru Landberg m. fl. samt II: 772 av herr Johansson i Norrköping m. fl. vari hemställt att Kungl. Maj:t i tillämpningsföreskrifterna till kungl. kungörelsen 1962:538 utfärdar bestämmelse att länsbostadsnämnd må ompröva förbättringslåns uppdelning i amorteringsdel och räntefri stående del i de fall där låntagarens ekonomiska förhållanden sedan lånet beviljades har undergått avsevärd och varaktig försämring,

dels de likalydande motionerna I: 666 av herrar Nils Theodor Larsson och Schött samt II: 741 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att Kalmar län tilldelas en sådan andel av bostadsbyggnadsramen att minst 2 600 lägenheter kan byggas varje år inom länet,

dels de likalydande motionerna I: 672 av herr Mattsson samt II: 532 av herrar Gustavsson i Alvesta och Johansson i Växjö vari hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående utökade möjligheter till statliga bostadslån för förvärv och/eller ombyggnad av befintliga egnahem som främjar ett rationellt nyttjande av samhällsresurser och en ändamålsenlig valfrihet i fråga om bostadsmiljö,

dels de likalydande motionerna I: 678 av herrar Erik Olsson och Ivar Andersson samt II: 547 av herr Wikner m. fl. vari hemställt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att undanröja i motionerna påtalade olägenheter, vilka anges knutna till förfallodagar för betalning på bostadslån,

dels motionen II: 6 av herrar Bergman och Sörenson vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om ändrade grunder för beräkning av låneunderlaget för bostadslån i vad avser handikappanpassning i enlighet med vad som i motionen anförts,

dels motionen II: 542 av herr Mattsson m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att kommuner inom turist- och fritidsområden måtte erhålla en så stor andel av bostadskvoten att man inom kommunen utöver det normala tillskottet av helårsbostäder också erhåller möjlighet att nybygga helårsbostäder i motsvarande grad som helårsbostäder övergår till fritidsbostäder, i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen II: 736 av herr Ahlmark m. fl. vari hemställt att riksdagen måtte besluta ändra det i statsverkspropositionen föreslagna medgivandet att förhandsbesked om bostadslån för hus, som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder, meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1971—1975 till att avse 12 000 lägenheter årligen från och med år 1973 till och med år 1975,

dels motionen II: 738 av herr Björk i Påarp m. fl. vari anhålles att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning samt erforderliga åtgärder för att i motionens syfte snabbt kunna liberalisera såväl bestämmelserna om behovsprövning vid ansökan om bostadsförbättringslån som de tillämpningsföreskrifter som utfärdats,

dels motionen II: 775 av herrar Johnsson i Blentarp och Johansson i Simrishamn vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels om förslag att sänka gränsen för igångsättningstillstånd för uppförande av fritidshus till 50 m², dels om att kontrollfrågan om igångsättningstillstånd mellan länsarbetsnämnd och byggnadsnämnd samordnas samt dels om en prövning av förutsättningarna för att i samband härmed åstadkomma en ökning av det oprioriterade byggandet,

dels motionen II: 789 av fru Mogård vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om ett utvidgat prognosarbete beträffande bostadsproduktionen i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottets yttrande

Bostadsbyggandets omfattning m. m. Kungl. Maj:ts förslag har utformats enligt av riksdagen godkända huvudprinciper som blir helt tillämpade då en plan skall fastställas för åren 1971—1975. I fråga om *nybyggnad* omfattar planen för de två första åren i planperioden hela riket och för de tre följande åren endast vissa expansiva orter. Planen innehåller ett garanterat program för bostadsbyggande med statliga lån och för år 1970 även för det inte statsbelånade byggandet. Härtill kommer en projektreserv som för de två första åren avser såväl statsbelånat som inte statsbelånat byggande och för det tredje året avser enbart byggande med statslån.

I motionerna I:467 och II:533 föreslås riksdagen godkänna en bostadsbyggnadsplan för samma femåriga tidsperiod, omfattande dels mål och rikt-punkter för det totala bostadsbyggandet, dels minimiramar och konjunkturreserver för bostäder såväl med som utan statliga lån.

Förslaget i propositionen utgår från att det garanterade programmet — med hänsynstagande även till osäkerheten i ett längre planeringsperspektiv — skall något understiga den nivå som i och för sig bedöms möjlig att uppnå. Projektreserven skall ge möjlighet att öka programmet upp till denna nivå men även därutöver om konjunkturutvecklingen blir svagare än beräknat. Förslaget i motionerna syftar bl. a. till att planeringsnivån för de långsiktiga ramarna avsevärt höjs.

För år 1970 innebär såväl propositionen som motionerna att riksdagens medgivande skulle omfatta totalt 105 000 lägenheter. Enligt propositionen ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta om möjligheterna att ta projektreserven i anspråk och sålunda öka byggandet över en nivå som motsvarar 95 000 lägenheter. I statsrådsprotokollet anges att vid dåvarande tidpunkt en konjunkturpolitisk bedömning ledde fram till en nivå på 100 000 lägenheter, vilket motsvarar den i motionerna angivna garantinivån. Enligt motionsförslaget skall riksdagen redan nu godkänna en riktpunkt på 104 000 lägenheter.

För år 1971 innebär Kungl. Maj:ts förslag garanti att statslån ställs till förfogande för 87 000 lägenheter. I statsrådsprotokollet beräknas det inte statligt belånade byggandet till 8 000 lägenheter. Härtill kommer förslaget om bemyndigande att besluta om fördelning av en projektreserv för det totala byggandet av 10 000 lägenheter. Motionerna anger riktpunkten till 107 000 lägenheter, det garanterade programmet till 100 000 lägenheter och konjunkturreserven till 8 000 lägenheter.

Kungl. Maj:ts förslag till plan för de tre sista åren i planperioden avser som angetts inte hela landet utan endast orter med klart expansivt näringsliv och en långsiktigt positiv befolkningsutveckling. Förslaget i de nämnda motionerna avser även för det tredje året hela landet och anges för periodens fjärde och femte år ha beräknats för en viss begränsning till i första hand

kommuner med expansivt näringsliv.

I härtill anknyttande sammanhang har i motionerna I: 346 och II: 395 föreslagits att riksdagen uttalar sig för att det garanterade programmet för åren 1972—1974 inte skall förbehållas ett fåtal kommunblock utan fördelas över hela landet. Med anslutning i princip till Kungl. Maj:ts förslag har i motionerna I: 201 och II: 238 hemställts om ett riksdagens uttalande till förmån för att av det garanterade programmet för planperiodens tredje år skulle avsättas en mindre del för fördelning på kommuner utanför den klart expansiva kretsen, vilka dock kan visa på ett konkret planerat och godtagbart byggnadsprogram som täcker även detta tredje år.

Med bostadsbyggnadsplanens utformning sammanhänger vidare förslag i motioner om att från rambegränsningen undanta visst byggande. Undantag förordas i motionerna I: 346 och II: 395 för friliggande småhus, i de nämnda motionerna I: 467 och II: 533 för styckebyggda småhus samt i motionerna I: 138 och II: 150 för småhus inom det lokaliseringspolitiska stödområdet. Enligt vad som anförs i motionerna I: 467 och II: 533 bör vid bifall till det däri angivna förslaget den i samma motioner föreslagna bostadsbyggnadsplanen sänkas med hänsyn till att däri ingår byggande av ca 15 000 styckebyggda småhus per år. Härtill anknyter förordandet i motionen II: 775 av att byggnadsregleringen bör omfatta fritidshus över 50 m² med samordning av kontrollfrågan och att i samband därmed prövas förutsättningarna att öka det prioriterade byggandet.

I förevarande sammanhang bör slutligen även tas upp motionen II: 789 vari förordas ett utvidgat prognosarbete beträffande bostadsproduktionen som skulle klarlägga efterfrågesituationen och i avvaktan på säkrare prognoser även omfatta en analys av arbetskraftens och byggnadsindustrins situation i händelse av snabbt sjunkande efterfrågan. Departementschefen har i denna fråga i statsrådsprotokollet (s. 221—222) erinrat om det inom bostadsstyrelsen pågående prognosarbetet och anført att det, då detta arbete slutförts, får övervägas om ytterligare åtgärder erfordras för att bedöma det långsiktiga bostadsbyggnadsbehovet.

De av 1969 års riksdag godtagna principerna för bostadsbyggnadsplanens utformning återförs till en vägning mellan kraven på stabila och produktionsfrämjande betingelser för bostadsbyggandet och till möjligheter att anpassa investeringarna till konjunkturförändringarna. Den i motionerna I: 467 och II: 533 förordade planen utgår liksom Kungl. Maj:ts förslag från en sådan avvägning.

Enligt utskottets mening föreligger inte nu erforderliga förutsättningar för att vid en sådan vägning höja den långsiktiga planeringsnivån på det sätt som föreslagits i motionerna. Osäkerheten i planeringsunderlaget och riskerna för felbedömningar talar för att ramarna för planperiodens tre sista år som hittills bestäms att avse inte hela landet utan orter där kravet på stabila produktionsbetingelser är klarast dokumenterat. Som anförs i mo-

tionerna I: 201 och II: 238 kan detta krav i vad gäller konkreta projekt anses dokumenterat för planperiodens tredje år även i vissa orter som vid ramfördelningen år 1969 inte kom i fråga. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t i enlighet med redan gällande huvudgrunder prövar möjligheterna till en fördelning vid vilken hänsyn tas därtill. Den av Kungl. Maj:t begärda fullmakten att meddela bestämmelser om projektreserven får om så erfordras nu anses omfatta ett ianspråktagande därav även på här angiven grund.

Vad angår de konkreta volymangivelserna ansluter sig utskottet till utgångspunkten att det tidigare uppsatta målet om 1 milj. nya lägenheter under en tioårsperiod fram t. o. m. år 1974 bör realiseras. Den ram för år 1970 som riksdagen enligt såväl propositionen som motionerna I: 467 och II: 533 har att ta ställning till omfattar inklusive konjunkturreserven 105 000 lägenheter. Motionsförslaget och departementschefens bedömning leder båda, vid dittills kända förhållanden, fram till en faktisk nivå på ca 100 000 lägenheter. I de sistnämnda motionerna förs inte fram något förslag angående ramar för bostadslån för nybyggnad.

I frågan om planerna skall omfatta allt småhusbyggande eller inte omfatta vissa småhus har föregående års riksdag (SU 1969: 50, s. 16) funnit det bakomliggande syftet att främja visst småhusbyggande och påverka den regionala fördelningen inte böra främjas i föreslagen form. Utskottet har inte funnit anledning att gå ifrån detta ställningstagande.

En gemensam utgångspunkt för de motstående slutsatserna i, å ena sidan, motionerna I: 346 och II: 395 och, å andra sidan, motionen II: 775 är jämförelsen mellan det oreglerade byggandet av fritidshus med en bostadsyta av högst 80 m² och det helt reglerade byggandet av även mindre småhus för varaktigt boende. Utskottet har utgått från att även denna fråga kommer att ingå i de bedömanden som väntas från byggplaneringsutredningen, vars arbete beräknas slutföras under år 1970, och finner därför inte anledning till någon riksdagens åtgärd enligt förslaget i motionen II: 775.

Utskottet har inte funnit skäl tillstyrka någon riksdagens åtgärd i fråga om *prognoser* enligt förslaget i motionen II: 789. Motionärens syfte i vad angår bedömningar av bostadsefterfrågans utveckling får anses redan tillgodosett.

Såvitt angår bostadslån för ombyggnad föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att — i enlighet med bostadsstyrelsens beräkningar — medge låneramar för bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån om 170 milj. kr. för vart och ett av åren 1970 och 1971, med möjlighet för Kungl. Maj:t att besluta om ökning därav under angivna förutsättningar.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Bostadsbyggandets inriktning. I fråga om *regional fördelning* av byggandet har i motioner förordats uttalanden om vikten av att beakta vissa angivna

förhållanden. Sålunda föreslås i motionerna I: 467 och II: 533 ett riksdagens uttalande för en inriktning på orter med stark efterfrågan i kombination med lokaliseringpolitiska åtgärder för att minska efterfrågetrycket i storstadsområdena. Ett uttalande att hänsyn bör tas till de orter som inte statistiskt räknas som expansiva föreslås i motionerna I: 346 och II: 395. En generösare kvottilldelning i orter inom stödområdet och inom orter som erhåller statligt stöd för näringslivets utveckling förordas i motionerna I: 138 och II: 150 medan motsvarande yrkanden tas upp till förmån för Kalmar län i motionerna I: 666 och II: 741 samt för turist- och fritidsområden i motionen II: 542.

Vad i motionerna I: 138 och II: 150, I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533 anförts om den regionala fördelningen står inte i strid med av statsmakterna antagna och av bostadsstyrelsen genom enhälliga plenarbeslut tillämpade grunder. Konkreta fördelningsalternativ har inte exemplifierats. De nämnda motionerna avstyrks därför. Utskottet har inte heller funnit skäl tillstyrka motionerna I: 666 och II: 741 samt II: 542.

Fördelningen på *hustyper* uttryckt i andel småhus i nyproduktionen berörs av departementschefen som i statsrådsprotokollet anför att en ökad produktion av mindre och billigare småhus bör stimuleras. I sammanhanget tas upp förutsättningarna för en sådan utveckling.

Förslagen i motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533 om att vissa småhus skall lämnas utanför bostadsbyggnadsplanen har utskottet här förut behandlat. Uttalanden om andelen småhus i nyproduktionen föreslås i motionerna I: 346 och II: 395, vari anknyts till konsumenternas krav, i motionerna I: 464 och II: 536, där anknytningen sätts till konsumenternas reella efterfrågan, samt i motionerna I: 467 och II: 533, i vilka med motiv i efterfrågan en småhusandel om 40 % anges som en riktpunkt att uppnå år 1974.

I statsrådsprotokollet anges att småhuslägenheterna utgjorde 32 % av det totala påbörjandet år 1969 mot endast 28 % året dessförinnan.

Fördelningen på *hustyper* har överlämnats till kommunernas bedömande. Utskottet tar senare här nedan upp Kungl. Maj:ts konkreta förslag i syfte att främja produktion av småhus för mindre hushåll. Byggindustrialiseringsutredningens betänkande Rationellt småhusbyggande (SOU 1969: 63) remissbehandlas. Utskottet kan helt ansluta sig till vad departementschefen anför. Anledning finns inte till något riksdagens uttalande i detta sammanhang.

Vad angår inriktningen på olika *lägenhetstyper* har i statsrådsprotokollet erinrats om att lägenhetssammansättningen i påbörjade flerfamiljshus år 1967 förändrades något jämfört med tidigare år bl. a. genom att tvårumslägenheterna ökade på bekostnad av lägenheter om tre eller fyra rum. Trenden har bestått och kan enligt de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen antas fortsätta. Bakgrunden anges vara svårigheter på vissa orter att ome-

delbart avsätta lägenheter, svårigheter som dock under andra halvåret 1968 minskat något beträffande både större och mindre lägenhetstyper. Departementschefen har i detta sammanhang framhållit värdet av flexibla planlösningar och erinrat om de studier av dessa frågor som bostadsstyrelsen tagit upp i sin mönsterplanverksamhet.

Ett uttalande om behovet av flexibla planlösningar föreslås i motionerna I: 467 och II: 533. I motionerna I: 464 och II: 536 föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om överväganden och åtgärder för att bryta utvecklingen mot produktion av mindre lägenheter samt anförs att det sociala kravet att ekonomisk status inte skulle få påverka möjligheterna att erhålla bostad i dag inte längre kan följas.

Även fördelningen på lägenhetstyper ankommer på den kommunala planeringen. Utskottet har inte funnit skäl att frångå sin senast till 1969 års riksdag redovisade uppfattning om den önskvärda inriktningen i detta avseende. Vad departementschefen anfört om möjligheterna att åstadkomma en anpassning av en viss lägenhetsfördelning till en förändrad efterfrågesituation bör strykas under. Vad i motionerna I: 467 och II: 533 hemställs i detta sammanhang kan anses tillgodosett. Någon riksdagens åtgärd i enlighet med förslaget i de sistnämnda motionerna eller motionerna I: 464 och II: 536 kan inte anses erforderlig.

Mot bakgrund av uppgifter i 1960 och 1965 års bostadsräkningar som visat att det finns stora grupper trångbodda föreslås riksdagen i motionerna I: 48 och II: 55 hemställa om en kartläggning av *trångboddheten* och om ytterligare åtgärder för att häva den.

Från och med år 1969 har utgått statliga och kommunala bostadstillägg till barnfamiljer. Utskottet har i sitt utlåtande nr 5 föreslagit riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av detta bidragssystem, bl. a. för att utreda möjligheterna att ge bidrag till låginkomsttagare även utan barn.

Bland de bostadspolitiska mål om vilka full enighet råder ingår att kunna erbjuda alla goda bostäder med en rimlig utrymmes- och utrustningsstandard. Enighet råder också om att åtskilliga ännu inte har tillgång till en sådan bostadsstandard som förutsätts för maximalt bostadstillägg och att mycket återstår innan planeringsnormen i fråga om utrymme kan bli en boendenorm. Hindren för detta ligger till stor del i skillnader mellan boendekostnad och betalningsförmåga men även andra faktorer inverkar. Uppfyllandet av målet förutsätter ytterligare konkreta kunskaper om de trångbodda hushållens situation. Utskottet delar därför den i motionerna anförda synpunkten att en kartläggning av de bakomliggande faktorerna med hjälp av kommunerna är angelägen och att i samband därmed information om bostadsbidragsformerna bör ytterligare intensifieras. Därvid torde även kunna öppnas ytterligare möjligheter för den kommunala planeringen. Vad utskottet härom anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Kostnaderna inom bostadsbyggandet. I statsrådsprotokollet anføres att konjunkturuppgången medfört ett ökat tryck på priserna och att prisökningarna på byggnadsmaterial kräver skärpt uppmärksamhet. Rationaliseringen inom byggnadsverksamheten har fortgått och ökningen av byggnadskostnadsindex med 6 % för år 1968 har inte slagit igenom i kostnaderna för de nybyggda bostäderna. Preliminära uppgifter om kostnaderna under första halvåret 1969 visar inte heller på någon ökning. Departementschefen framhåller betydelsen av att kommunerna arbetar efter en klar hyrespolitisk målsättning och av fortsatta ansträngningar att främja byggandets industrialisering.

Kungl. Maj:t föreslår riksdagen medge att *förhandsbesked* om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder meddelas i samma omfattning som hittills eller för högst 10 000 lägenheter för år under åren 1971—1975 med rätt att under angivna förutsättningar öka dessa ramar. I motionen II: 736 föreslås att medgivandet för ett-
vart av åren 1973—1975 vidgas att avse 12 000 lägenheter.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande förhandsbeskederna får med hänsyn till det däri ingående bemyndigandet att vidga ramarna anses helt tillgodose syftet med motionen II: 736. Någon riksdagens åtgärd är inte erforderlig.

Departementschefen har vidare förordat att bostadsmyndigheterna med utnyttjande av erfarenheterna från förhandsbeskedsärendena men utanför dessas ram bör ha kontakt med projekt och byggherrar redan på ett tidigt stadium.

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen anför.

I statsrådsprotokollet anmäls att en särskild sakkunnig tillkallats — *byggkonkurrensutredningen* — för att utreda konkurrensförutsättningarna inom bostadsbyggandet. Ett förslag att denna utredning ges parlamentarisk sammansättning förs fram i motionerna I: 467 och II: 533, vari vidare föreslås att utredningsdirektiven vidgas till att även omfatta byggindustrins och byggnadsmaterialindustrins produktivets- och prisutveckling, hur rationaliseringsvinster bäst kan komma de boende till godo samt riktlinjerna för ett permanent verksamt organ för dessa frågor. Härtill anknyttande frågor behandlades vid 1969 års riksdag av bankoutskottet i dess utlåtande nr 29 och av statsutskottet i dess utlåtande nr 50 (s. 13).

Enligt utskottets mening har inte påvisats tillräckliga skäl för att ändra konkurrensutredningens sammansättning eller nu vidga dess direktiv, vilka i väsentliga delar omfattar i motionerna I: 467 och II: 533 upptagna frågor. Vidare utreds produktivitet och prisutveckling, med särskild tonvikt på byggmaterialindustrin, av en arbetsgrupp inom Kungl. Maj:ts kansli.

De nämnda motionerna I: 467 och II: 533 innefattar vidare förslag att riksdagen uttalar att *totalentreprenad* i ökad utsträckning bör prövas.

Inom bl. a. statens institut för byggnadsforskning pågår ett intensifierat

utvecklingsarbete av totalentreprenadens former. Utskottet anslöt sig redan vid 1969 års riksdag till vad departementschefen då anfört om vikten av att denna entreprenadform utvecklas och kommer till användning för att erfarenheter skulle kunna vinnas. Motionernas syfte får anses tillgodosett även utan ett föreslaget riksdagens uttalande.

Till frågorna om kostnaderna i bostadsbyggandet anknyter även motionerna I: 469 och II: 792 med det däri framställda förslaget om utredning angående *begränsning av rätten att bygga flerfamiljshus* till vissa ägarkategorier. I motionerna I: 80 och II: 89 föreslås, med motiv anförda i motionerna I: 118 och II: 129, utredning om *begränsning av den statliga långivningen* till hus som byggs på samhällsägad mark.

De i motionerna framförda utredningsyrkandena utgår i huvudsak från önskemålen att förhindra hus- och markspekulation, vilket ligger i linje med av statsmakterna antagna grunder. I detta syfte har statsmakterna antagit grunder för en aktiv kommunal markpolitik och förutsatt att de självkostnadsbestämda företagen även i framtiden får en dominerande ställning inom nyproduktionen och en successivt ökande andel av bostadsbeståndet i flerfamiljshus. Samtidigt har statsmakterna dock framhållit önskvärdheten av att bibehålla en konkurrens mellan de olika företagsformerna. Som utskottet tidigare yttrat (SU 1967: 100, s. 23) är dessa syften inte oförenliga vare sig med varandra eller med den rationella produktionens krav. Utskottet kan mot denna bakgrund inte tillstyrka föreslagna utredningar om metoder att nå uppsatta mål.

Bostadsbyggandets kreditförsörjning. En redogörelse för den överenskommelse som träffats mellan delegationen för bostadsfinansiering och kreditinstituterna lämnas i statsrådsprotokollet (s. 209—211). Departementschefen erinrar i detta sammanhang (s. 224) om åtgärder för att påskynda utbetalningar av statliga bostadslån och det beslutade samarbetet mellan postbanken och Sveriges kreditbank (prop. 1969: 158, BaU 53). Departementschefen anför att erfarenheterna av den fortsatta utvecklingen på detta område får läggas till grund för bedömningen av frågan om andra åtgärder behövs.

I motionerna I: 479 och II: 535 föreslås riksdagen begära förslag till *statlig totalfinansiering* av bostadsbyggandet, förslagsvis genom inrättandet av en statlig bostads- eller samhällsbyggnadsbank.

Utskottet yttrade vid 1967 och 1968 års riksdagar att fördelarna med en statlig totalfinansiering är så påtagliga att de borde avstås endast av mycket tungt vägande skäl. Vid 1969 års riksdag vidhöll utskottet samma uppfattning och ansåg att om då inledda förhandlingar med kreditinstituterna inte ledde till godtagbara resultat andra förslag borde övervägas på nytt. Utskottet har inte heller nu funnit anledning överge sin principiella inställning trots att överenskommelsen med kreditgivarna och det beslutade samarbetet mellan postbanken och kreditbanken torde, som departementschefen anför,

väsentligt förbättra förutsättningarna för en rationell kreditförsörjning till bostadsbyggandet. Erfarenheterna av den ingångna överenskommelsen och utvecklingen av kreditgivningen i övrigt får därför ägnas fortsatt uppmärksamhet. Enligt utskottets mening bör bedömningen av frågan om andra åtgärder behövs ske mot bakgrund av utskottets principiella inställning och de fortsatta erfarenheterna. Utskottet finner därför inte anledning tillstyrka motionerna I: 479 och II: 535.

Förslaget i fråga om *uppdelning på byggnadslån och fastighetslån* att riksdagen uttalar att ökad integrerad bostadsfinansiering bör komma till stånd med lika möjligheter för alla ifrågakommande kreditinstitut förs fram i motionerna I: 467 och II: 533.

Utskottet delar den i motionerna anförda meningen att en ökad integration mellan byggnadslån och fastighetslån bör eftersträvas. Kreditinstituten har möjligheter att verka i sådant syfte. Erfarenheter av den fortsatta utvecklingen får, som även anförts, visa om ytterligare åtgärder behövs. Ett föreslaget riksdagens uttalande är därför inte erforderligt.

Den yttre bostadsmiljön. Som anförts i statsrådsprotokollet (s. 214—215) behöver bostadsområdena för att fungera väl förses med bostadskomplement av olika slag i tillräcklig omfattning och i takt med byggandet av bostäderna. Integrerade serviceanläggningar med flexibelt utnyttjande planeras.

Vad i statsrådsprotokollet anförts möter ingen erinran. Utskottet anslöt sig vid föregående års riksdag till uppfattningen att miljöfrågorna bör tas upp som en mycket betydelsefull del i den bostadspolitiska målsättningen.

Motionerna I: 346 och II: 395 innefattar förslag om en utredning angående *bostadsmiljön* och dess betydelse för den sociala anpassningen. I motionerna I: 467 och II: 533 föreslås uttalanden om planeringen av nya bostadsområden, om behovet av närhetsservice, om stimulansbidrag till nödvändiga kostnader för miljöförbättringar i äldre bostadsområden och om avsättning till reparationsfond.

De allmänna syften som avses främjas genom den i motionerna I: 346 och II: 395 föreslagna utredningen och de i motionerna I: 467 och II: 533 förordade här aktuella uttalandena är helt oemotsagda. Redan därigenom är dessa syften i väsentliga delar tillgodosedda. Utskottet kan med hänsyn även till de utredningar som arbetar på området och till övrig pågående verksamhet inte tillstyrka bifall till förslagen.

Med erinran om svårigheter att genomföra integrerade serviceprojekt, svårigheter som delvis har samband med de statliga finansieringsformerna, anmäler departementschefen att undersökningar inletts om vad som kan göras inom ramen för gällande bestämmelser. I detta sammanhang kommer att prövas lämpligheten av att en vidgning av pantvärdet medges övergångsvis efter beslut i varje särskilt fall.

Utskottet har med tillfredsställelse noterat vad departementschefen an-

fört om översyn av stödformerna med överväganden av temporära lösningar. Utskottet utgår från att behovet av administrativ samordning även i övrigt uppmärksammas.

Riksdagen föreslås i motionerna I: 467 och II: 533 begära utredning om formerna för *ett samordnat statligt finansieringssystem* i form av totala årliga ramar till kommunerna inom vilka statliga lån och bidrag kan erhållas för olika kompletteringsinvesteringar till bostadsbyggandet.

Förslaget utgår delvis från det berörda behovet av integration och är i denna del redan tillgodosett. Det anknyter vidare till regionala och kommunala planeringsaspekter och till det i motionerna förordade förslaget till bostadsbyggnadsplan. Utskottet får med erinran om den pågående försöksverksamheten med kommunalekonomisk långtidsplanering och byggplaneringsutredningens arbete avstyrka bifall till motionerna.

Konsumentupplysning om bostäder. Departementschefen anför att från bostadskonsumentens synpunkt behövs upplysning och information som kan ge bättre underlag för bedömning av kostnader och kvaliteter hos bostaden och olika bostadsalternativ, en information som kan öka konsumenternas inflytande och rikta in sig på värdet av god bostad och god boendemiljö. Bostadsstyrelsen har tagit initiativ till en utredningsgrupp för att behandla frågan om konsumentupplysning inom bostadssektorn. Riksdagen föreslås i motionerna I: 467 och II: 533 uttala att i samband med en sådan ökad upplysning, varudeklarationsnormer för bostäder bör utarbetas.

Vad i motionerna anförts står inte i strid med de vidare riktlinjer efter vilka den tillsatta utredningsgruppen avses arbeta. Motionärernas syfte kan anses helt tillgodosett.

Miljöns anpassning till handikappade. Efter en redovisning av vad bostadsstyrelsen anför i frågan om *handikappanpassning av bostadsmiljön* har departementschefen betonat vikten av sådana åtgärder och delat uppfattningen att merkostnaderna för en generell handikappanpassning av lägenheter och miljö bör vägas mot de kostnadsbesparingar som kan uppkomma inom den institutionella sektorn. Bostadsstyrelsen avser att belysa såväl möjligheterna till generell handikappanpassning som därmed förenade kostnader. Utskottet tar härefter i samband med bostadslångivningen upp konkreta förslag i sådant syfte.

I detta sammanhang har tagits upp förslaget i motionerna I: 655 och II: 749, med motivering i motionerna I: 855 och II: 1005, att förordas att förslag lämnas till nästa års riksdag om inrättandet av *experttjänster* vid ett antal länsbostadsnämnder för medverkan vid planläggning och utformning av handikappbostäder.

Utskottet har inte övertygats om lämpligheten av att den avsedda särskilda tekniska sakkunskapen knyts till länsbostadsnämnderna på förordat

sätt. Utskottet förutsätter att dessa frågor löpande beaktas av bostadsstyrelsen i syfte att finna de bästa formerna för att tillföra de långivande myndigheterna erforderligt biträde av sakkunniga. Motionärernas syfte får anses tillgodosett.

Statliga bostadslån. I statsrådsprotokollet anmäler departementschefen en av Näringslivets byggnadsdelegation gjord framställning om avveckling av det s. k. *paritetslånesystemet* och anför att erfarenheterna inte ger underlag för att överge de grundläggande principerna i bostadsfinansieringen. En särskild sakkunnig har sedermera tillkallats för att utreda vissa frågor om paritetslånesystemet. Enligt direktiven — som erinrar om att utrymmet för en höjning av basannuiteten är begränsat av bostadssociala hänsyn — bör den sakkunnige bl. a. undersöka vilken effekt höjningar av basannuiteten har på amorteringstiden vid alternativa räntenivåer och paritetstal. I anslutning till dessa antaganden om ränta och paritetstal bör han undersöka om det vid sidan av höjd basannuitet finns även andra möjligheter — t. ex. viss förlängning av amorteringstiden eller införande av nominella villkor beträffande en viss del av det fastighetskapital som nu omfördelas. Utredningsarbetet avses även innefatta en översyn av reglerna i övrigt, bl. a. vissa bokföringsfrågor, metoder att beakta räntekostnader från husets färdigställande till utbetalningen av statslånet samt problem som hänger samman med variationer av räntorna mellan olika lånetyper och olika tider för upptagandet.

I motionerna I: 464 och II: 536 hemställs, med hänvisning till den nämnda framställningen, om utredning i syfte att avveckla paritetslånesystemet och finna en ny form för bostadsbyggandets kreditförsörjning och det statliga bostadslånestödet.

Utskottet ansluter sig till meningen att de hittillsvarande erfarenheterna inte ger underlag för att överge de grundläggande reglerna för bostadsfinansieringen. Inte heller bör ett återinförande av generella subventioner komma i fråga. Utskottet kan därför inte förorda en utredning med det i motionerna angivna syftet att avveckla paritetslånesystemet.

Vidare föreslås i motionerna I: 467 och II: 533 att även lånekostnaderna för *bostadskomplement* omfördelas i tiden, dock efter en basannuitet om 6 %.

Med hänsyn till bl. a. den nämnda utredningen och servicekommitténs pågående arbete bör förslaget inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I syfte att undanröja hinder för en utveckling mot ökad produktion av småhus för mindre hushåll förordar departementschefen att de för bostadslån till småhus gällande föreskrifterna om *minsta yta och rumsantal* upphävs den 1 juli 1970.

Utskottet har ingen erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang förordat.

I motionerna I: 672 och II: 532 föreslås *utredning om ökade möjligheter till statliga bostadslån för småhus*.

Overtygande skäl föreligger enligt utskottets mening inte för att begära den i motionerna I: 672 och II: 532 förordade utredningen. Utskottet erinrar om att lån försöksvis kan utgå till förvärv av fastigheter som inlösts av staten. Lån för ombyggnad ingår i lånesystemet.

Med erinran om att sedan den 1 juli 1967 bostadslån får beviljas till begränsad *upprustning av lägenheter i flerfamiljshus* förordas i statsrådsprotokollet saneringsutredningens förslag om ändrade lånevillkor i vad de avser enhetlig ränta på bostadslånet och återbetalning genom annuitet. Annuiteten föreslås grundad på en räntesats av 6,5 %. Skillnaden mellan aktuell bostadslåneränta och den ränta som annuiteten beräknas på bör beaktas vid varje aviseringstillfälle så att ränteskillnaden läggs till eller dras av från annuiteten.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 467 och II: 533 föreslås riksdagen uttala att även begränsade *förbättringar i äldre bostadsområden* bör stimuleras. Vidare föreslås riksdagen i motionerna I: 464 och II: 536 hemställa om ytterligare åtgärder i syfte att genom ombyggnad och modernisering av det äldre fastighetsbeståndet begränsa avgången av lägenheter.

Syftet med det i motionerna I: 467 och II: 533 föreslagna uttalandet får anses tillgodosett genom 1967 års ändringar i lånevillkoren, de nu föreslagna ändringarna och saneringskommitténs arbete.

Inte heller föreligger mot bakgrund av åberopade förhållanden anledning tillstyrka motionerna I: 464 och II: 536 i detta avseende.

Den ovan berörda frågan om miljöns anpassning för *handikappade* avsluter till det i motionen II: 6 framförda förslaget att kostnader för att utforma allmänna utrymmen i byggnad enligt planverkets handikappnormer skall räknas in i låneunderlaget.

Som departementschefen anfört och utskottet ovan godtagit bör kostnadsökningar för handikappanpassning kunna accepteras. Även hänsyn till samhällsekonomiska besparingar talar därför. Vikten av att dessa synpunkter så snart som möjligt beaktas i nyproduktionen medför enligt utskottets mening att möjligheter att räkna in kostnader i låneunderlaget enligt förslaget i motionen II: 6 bör öppnas genom försöksvis ändrade föreskrifter utan att avvakta ett slutligt ståndpunktstagande till frågorna i ett större sammanhang. Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Förslag om ändrade regler för beräkning av *låneunderlaget* förs fram i motionerna I: 467 och II: 533 vilka tar upp den av riksdagen tidigare behandlade frågan om en höjning av låneunderlaget att sammanfalla med pantvärdet. I motionerna föreslås vidare att låneunderlag och pantvärde därutöver skall kunna höjas under vissa angivna betingelser för upphandlingen och att anbuds konkurrens ställs som villkor för lån i vissa fall.

Med hänvisning till tidigare ställningstaganden avstyrker utskottet motionerna. Det ankommer som förut på Kungl. Maj:t att besluta om de jämkningar i reglerna som befinnas vara lämpliga. Som anmäles i statsrådsprotokollet (s. 214) överses inom bostadsstyrelsen metoderna för beräkning av låneunderlag, pantvärde och produktionskostnad. Frågan om anbudskonkurrens som villkor för bostadslån får ses mot bakgrund av byggkonkurrensutredningens arbete.

Även tidigare framförda förslag om ändring av de *övre lånegränserna* tas upp i motionerna I: 346 och II: 395, I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533.

Utskottet avstyrker motionerna på till tidigare riksdagar anförda och godtagna grunder.

I motionerna I: 678 och II: 547 förordas en samordning av *aviseringsperioderna* mellan staten och bottenlångivarna för att ge låntagarna lättnader i de fall där bottenlånekostnaden överstiger vad som motsvarar basannuitetsbeloppet.

Enligt utskottets mening bör en anpassning av förfallodagarna för bottenlån i många fall kunna uppnås genom överenskommelser. Utskottet har gått ut från att bostadslånemyndigheterna följer frågan och tar erforderliga initiativ. Någon riksdagens åtgärd kan inte anses erforderlig.

Äldre låneformer. I motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533 föreslås att *räntan på amorteringspliktiga tilläggs lån* höjs till 6 %.

Motionerna avstyrks under åberopande av riksdagens tidigare ställningstaganden.

Förbättringslån och invalidbostadsbidrag. Kungl. Maj:t föreslår att *maximibeloppet* för räntefritt stående lån eller del av lån höjs med 2 000 kr. till 12 000 kr., att de särskilda maximibeloppen för samer höjs till 14 000 kr. resp. 20 000 kr. samt att beloppet för lån som utlämnas utan säkerhet och omedelbart avskrivs höjs till 3 000 kr. Höjningarna skall avse lån som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1970. I motionerna I: 663 och II: 771 föreslås att de nämnda ändringarna skall träda i kraft omedelbart.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och har ingen erinran mot att de ändrade bestämmelserna träder i kraft under innevarande budgetår enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

I motionerna I: 346 och II: 395 föreslås riksdagen besluta att förbättringslån må kunna utgå till de låginkomstgrupper som fram till den 1 juli 1966 var berättigade till sådana lån och sålunda inte som nu begränsas till *pensionärer och handikappade m. fl.*

Enligt utskottets mening bör förbättringslåneformen inte generellt vidgas till de grupper som tidigare undantagits från denna låneform.

En höjning av *inkomstgränsen* från 7 000 till 8 000 kr. föreslås i motionerna I: 467 och II: 533.

Utskottet har inte nu funnit anledning föreslå riksdagen att höja inkomstgränserna, vilka höjdes senast fr. o. m. den 1 juli 1969.

Motionerna I: 665 och II: 772 tar upp det tidigare väckta förslaget angående möjlighet till *omprövning* av storleken av räntefri stående del om sökandens ekonomi avsevärt och varaktigt försämrats. Med utgångspunkt i behovsprövningsbestämmelserna förordas i motionen II: 738 utredning om möjligheterna att liberalisera lånetillämpningen.

Som utskottet anförde till 1969 års riksdag finns redan nu undantag från regeln om inkomstgräns. Behovet att medge omprövning får därigenom anses i viss mån begränsat. Utskottet förutsätter dock att bostadsstyrelsen fortlöpande i sin tillsynsverksamhet uppmärksammar skillnader i praxis och även initierar sådana ändringar av villkoren som kan anses försvarbara. Motionerna II: 738 samt I: 665 och II: 772 får därmed anses i väsentliga delar tillgodosedda.

I fråga om *invalidbostadsbidrag* har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen godkänna att invalidbegreppet i detta sammanhang, som nu omfattar endast käpp- och rullstolsinvalider, vidgas att omfatta även personer med starkt nedsatt förmåga att utnyttja armarna eller som saknar armar.

En ytterligare utvidgning av invalidbegreppet till att omfatta även personer som lider av allergi samt psykiskt sjuka och psykiskt utvecklingsstörda föreslås i motionerna I: 661 och II: 805. I dessa motioner föreslås vidare riksdagen hemställa om en översyn av invalidbegreppet.

Vad i statsrådsprotokollet och motionerna anförts och i övrigt upplysts har föranlett utskottet att här förorda en översyn av villkoren för invalidbostadsbidrag i syfte att öppna möjligheter till bidrag för andra än hittillsvarande och nu föreslagna grupper. Bidragsgivningen bör inom ramen för vad som är tekniskt lämpligt och anknutet till bostadsbyggandet kunna tillgodose behov som föranleds av skilda handikapp och ansluta till det område som täcks genom särskilda bidrag till handikapphjälpmedel. Kungl. Maj:t bör äga meddela erforderliga bestämmelser i ämnet. Vad utskottet anförts bör, med tillstyrkan även av Kungl. Maj:ts förslag, ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 5 erinrat om att chefen för socialdepartementet tillkallat en arbetsgrupp för utredning av vissa frågor om hjälpmedel till handikappade.

Bostadsförmedling. Med anknytning delvis till frågor om totalmiljön och i syfte att motverka segregerade bostadsområden föreslås i motionerna I: 657 och II: 765 en översyn av anvisningsnormerna för kommunal bostadsförmedling samt prövning av en förordad rätt att återkräva statligt bostadslån av låntagare som utan skäligen anledning vägrar acceptera av den kommunala förmedlingen anvisad bostadssökande.

Önskemålet att i möjligaste mån undvika social skiktning i bostadsom-

råden anknyter bl. a. till bostadskostnadsutveckling, hustyper och lägenhetstyper men i inte oväsentlig del även till de kommunala bostadsförmedlingarnas faktiskt tillämpade anvisningsnormer och låntagarnas vilja att fullfölja normernas syften. Även enligt utskottets mening bör en översyn göras av de normkrav som staten ställer som förutsättning för länsbostadsnämnds beslut om bostadsförmedling som villkor för bostadslån. I detta sammanhang bör även prövas möjligheterna att som lånevillkor eller eljest kunna stadga påföljd enligt motionärernas intentioner.

Tomträttslån och markförvärvslån. Kungl. Maj:t föreslår, i avvaktan på ytterligare erfarenheter, riksdagen att anslaget till *lånefonden för kommunala markförvärv* förs upp med oförändrat 30 milj. kr. I motionerna I: 480 och II: 534 föreslås att anslaget förs upp med 50 milj. kr. medan motionerna I: 464 och II: 536 innefattar yrkande om avslag på förslag om medelsanvisning.

Enligt utskottets tidigare uttryckta mening bör medelsanvisningen beräknas i första hand på grundval av den efterfrågan som visas och inte göras beroende av vissa skatteintäkter. Allmängiltiga erfarenheter av långivningen har ännu inte erhållits. Mot denna bakgrund godtar utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Det bör inte komma i fråga att avbryta denna form av statligt stöd för kommunernas aktiva markpolitik.

Riksdagen föreslås vidare godkänna ändringar av innebörd att *tomträttslån och markförvärvslån* får utgå till Stockholms läns landstingskommun. Om liknande förhållanden uppkommer i andra landstingskommuner bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om motsvarande anpassning av lånebestämmelserna.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Övriga frågor. Kungl. Maj:ts förslag om anslag till *lånefonden för bostadsbyggande* får godtas även mot bakgrund av de förhållanden som föranlett begäran om anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår. Utskottet förutsätter som föregående år att Kungl. Maj:t när erforderlig klarhet vunnits lägger fram förslag om anvisning av eventuellt erforderliga ytterligare medel.

Utskottet tillstyrker även *Kungl. Maj:ts förslag i övrigt* i de delar de inte särskilt behandlats.

Utskottets hemställan

Utskottet, som i sitt av riksdagen behandlade utlåtande nr 11 bl. a. yttrat sig över Kungl. Maj:ts förslag om anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, hemställer

1. beträffande bostadsbyggandets omfattning m.m. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i anledning av motionerna I: 201 och II: 238 och med avslag å motionerna I: 138 och II: 150, I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533, de sex sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga,

a. för år 1970 uttalar sig för en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter och för en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter,

b. medger att ramarna för bostadslån för nybyggnad bestäms med utgångspunkt i följande antal lägenheter

år 1970	89 000
» 1971	87 000
» 1972	60 000
» 1973	50 000
» 1974	50 000

c. medger att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om projektreserv för åren 1971 och 1972 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats och utskottet yttrat,

d. bemyndigar Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angetts i statsrådsprotokollet besluta om ökning av den under b upptagna ramen för långivningen såvitt gäller år 1970,

2. beträffande fritidshus att riksdagen avslår motionen II: 775,

3. beträffande prognoser att riksdagen avslår motionen II: 789,

4. beträffande medelsramar för långivningen att riksdagen

a. medger att beslut om bostadslån för nybyggnad meddelas intill ett belopp av 1 704 000 000 kr. under år 1970,

b. medger att beslut om bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån meddelas intill ett belopp av 170 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,

c. medger att räntefria förbättringslån beviljas med högst 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,

d. bemyndigar Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angivits i statsrådsprotokollet besluta om ökning av de under a samt under b för år 1970 upptagna ramarna för långivningen,

e. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid behov besluta om ökning av den under c angivna ramen för långivningen under år 1970,

5. beträffande bostadsbyggandets regionala fördelning att

riksdagen avslår motionerna I: 138 och II: 150, I: 346 och II: 395, I: 467 och II: 533, I: 666 och II: 741 samt II: 542, de sex förstnämnda såvitt nu är i fråga,

6. beträffande fördelningen på hustyper att riksdagen avslår motionerna I: 346 och II: 395, I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

7. beträffande fördelningen på lägenhetstyper att riksdagen avslår motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

8. beträffande en kartläggning av trångboddheten m. m. att riksdagen med bifall till motionerna I: 48 och II: 55 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

9. beträffande förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 736

a. medger att förhandsbesked meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1971—1975,

b. bemyndigar Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angetts i statsrådsprotokollet besluta om utökning av den under a upptagna ramen,

10. beträffande byggkonkurrensutredningen att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

11. beträffande totalentreprenad att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

12. beträffande begränsningar av byggande och långivning att riksdagen avslår motionerna I: 80 och II: 89 samt I: 469 och II: 792,

13. beträffande statlig totalfinansiering att riksdagen med avslag å motionerna I: 479 och II: 535 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

14. beträffande uppdelning på byggnadslån och fastighetslån att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

15. beträffande bostadsmiljön att riksdagen avslår motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

16. beträffande ett samordnat statligt finansieringssystem att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

17. beträffande konsumentupplysning om bostäder att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

18. beträffande experter för handikappbostäder att riksdagen avslår motionerna I: 655 och II: 749 såvitt nu är i fråga,

19. beträffande paritetslånesystemet att riksdagen avslår motionerna I: 464 och II: 536 såvitt nu är i fråga,

20. beträffande omfördelning av vissa lokalkostnader att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

21. beträffande förutsättningarna för bostadslån för småhus att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändringar,

22. beträffande utredning om ökade möjligheter till stalliga bostadslån för småhus att riksdagen avslår motionerna I: 672 och II: 532,

23. beträffande villkoren för bostadslån vid upprustning av flerfamiljshus m. m. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändringar,

24. beträffande förbättringar i äldre bostadsområden i vad frågan ej behandlats under 23 att riksdagen avslår motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

25. beträffande kostnader för viss handikappanpassning att riksdagen med bifall till motionen II: 6 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

26. beträffande låneunderlag och pantvärde i vad frågan ej behandlats under 25 att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

27. beträffande övre lånegränserna att riksdagen avslår motionerna I: 346 och II: 395, I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

28. beträffande samordning av aviseringsperioder att riksdagen avslår motionerna I: 678 och II: 547,

29. beträffande räntan på amorteringspliktiga tilläggsån att riksdagen avslår motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga,

30. beträffande högsta belopp för vissa förbättringslån att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 663 och II: 771 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

31. beträffande förbättringslån till andra än pensionärer och handikappade m. fl. att riksdagen avslår motionerna I: 346 och II: 395 såvitt nu är i fråga,

32. beträffande inkomstgränsen för förbättringslån att

riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga,

33. beträffande villkor för förbättringslån i vad de ej behandlats under 30—32 att riksdagen avslår motionerna I: 665 och II: 772 samt II: 738,

34. beträffande invalidbostadsbidrag att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 661 och II: 805 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

35. beträffande bostadsförmedling som villkor för bostadslån att riksdagen med bifall till motionerna I: 657 och II: 765 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

36. beträffande markförvärvslån att riksdagen

a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 480 och II: 534, de två förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för kommunala markförvärv* för budgetåret 1970/71 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisar ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.,

b. godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändringar av bestämmelserna,

37. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändringar av bestämmelserna beträffande tomt-rättslån,

38. beträffande anslag i vad de ej behandlats under 36 att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

a. till *Räntebidrag* på driftbudgeten under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

b. till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* på driftbudgeten under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.,

c. till *Lånefonden för bostadsbyggande* på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 1 650 000 000 kr.,

d. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 1 000 kr.,

e. till *Räntefria lån till bostadsbyggande* på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 9 500 000 kr.

Stockholm den 14 april 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Ivar Johansson (ep), Per Jacobsson (fp), Bertil Petersson (s), Bengt Gustavsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Rönnberg (s), Högström (s), Jonsson (s), Wirtén (fp), Arne Carlsson (s), Wallmark (m) och Nils-Eric Gustafsson (cp) samt

från andra kammaren: herr Almgren (s), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Fagerlund (s), fru Holmberg (s), herrar Andersson i Knäred (cp), Svanberg (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Mundebo (fp), Zachrisson (s), Elmstedt (cp), Östrand (s), Lindberg (s), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservationer

1. beträffande *bostadsbyggnadsplanen för nybyggnad av*

a. herrar Ivar Johansson (cp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp) och Elmstedt (cp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 11 slutar med »detta ställningstagande» bort ha följande lydelse:

»Den nämnda avvägningen mellan den långsiktiga planens syfte att skapa goda produktionsbetingelser för bostadsbyggandet och även dess följdinvesteringar samt önskemålet att kunna anpassa dessa investeringar till eventuella konjunkturförändringar kan tillgodoses med en bostadsbyggnadsplan, uppbyggd i huvudsak enligt av riksdagen år 1969 antagna grunder. Det angivna syftet gäller emellertid även andra orter än de statistiskt expansiva. Möjligheten att ta hänsyn till konjunkturvariationer och nya investeringsbehov kan tillgodoses även om den långsiktiga planeringsnivån höjs. För en höjning av nivån för det tredje året i planperioden talar även konkret manifesterade behov.

Önskemålet att planeringen inte skall få så låsta ramar att i mindre kommuner inte ens en normal ersättningsanskaffning eller anpassning till nya behov kan komma i fråga kan, utan att investeringsplaneringen som samhällsekonomisk avvägning kommer i fara, tillgodoses genom att bostadslån till friliggande småhus får lämnas utan avräkning på ramarna och begränsat endast genom övriga förutsättningar för lån som t. ex. kostnad, kreditvärde m. m. Kungl. Maj:t bör utfärda erforderliga övergångsbestämmelser.

Mot en sådan bakgrund kan de konkreta volymangivelserna i Kungl. Maj:ts förslag godtas för övrigt byggande såvitt avser planperiodens två första år. För de tre sista åren i perioden bör Kungl. Maj:t bemyndigas vidga ramarna för bostadslån för detta övriga byggande i den mån det erfordras för att vid en fördelning över hela landet hänsyn skall kunna tas till bostadsbyggnadsbehovet även i orter som inte räknas som statistiskt expansiva.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning m. m. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 201 och II: 238, I: 138 och II: 150 samt I: 467 och II: 533 och med bifall till motionerna I: 346 och II: 395, de sex sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga,

a. för år 1970 uttalar sig för en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter och en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter,

b. medger att ramar för bostadslån för nybyggnad av andra hus än friliggande småhus bestäms med utgångspunkt i följande antal lägenheter

år 1970	89 000
» 1971	87 000
» 1972	60 000
» 1973	50 000
» 1974	50 000,

c. medger att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om projektreserv för åren 1971 och 1972 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats och utskottet yttrat,

d. bemyndigar Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som utskottet angett besluta om ökning av de under b angivna ramarna såvitt gäller åren 1972—1974,

e. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

b. herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 11 slutar med »detta ställningstagande» bort ha följande lydelse:

»För att uppnå administrativ förenkling samt bättre bostads- och arbetskraftsplanering bör ramarna för bostadsbyggandet avse både det statsbelånade byggandet och det inte statsbelånade byggandet av andra hus än styckebyggda småhus. Dessa totalramar bör fördelas på kommunerna för turordning enligt deras beslut. Statsmakternas intentioner bör därutöver uttryckas i en bostadsbyggnadsplan för det totala byggandet, avsedd att tjäna som mål och riktpunkt. I ett längre planeringsperspektiv får ramarna understiga planen för att även möjliggöra anpassning till konjunkturförändringar och nya behov.

Kungl. Maj:ts förslag innebär för planperiodens senare del att planeringsnivån sänkts mer än som motiveras av varitionsbehovet. Till följd därav begränsas fördelningen av garantiramarna till ett mycket litet antal orter. En inom angivna gränser höjd planeringsnivå möjliggör att planeringsbehovet kan tillgodoses även i andra orter i landet. Endast för de två sista åren bör ramarna utmätas med en viss begränsning till i första hand kommuner med expansivt näringsliv. Särskilt väsentligt är att ramen för det tredje året kan tillgodose produktionsplaneringsbehovet i alla orter.

Kungl. Maj:t bör vidare bemyndigas medge att bostadslån för styckebyggda småhus får beviljas utan begränsning av låneramar. Detta bemyndigande bör även innefatta möjlighet att företa sådan justering av ramarna som svarar mot den nuvarande andelen sådana hus i nyproduktionen.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning m. m. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 201 och II: 238, I: 138 och II: 150 samt I: 346 och II: 395 och med bifall till motionerna I: 467 och II: 533, de sex sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga,

a. för igångsättning av lägenheter godkänner följande bostadsbyggnadsplan under perioden 1970—1974 som mål och riktpunkt för det totala bostadsbyggandet:

år 1970	104 000
» 1971	107 000
» 1972	110 000
» 1973	110 000
» 1974	110 000,

b. medger att minimiramar och konjunkturreserver för såväl det statsbelånade byggandet som det icke statsbelånade byggandet av andra hus än styckebyggda småhus under åren 1970—1974 innevarande år får fördelas av bostadsmyndigheterna för följande antal lägenheter:

år 1970	85 000 + konjunkturreserv	5 000
» 1971	85 000 +	» 8 000
» 1972	85 000 +	» 10 000
» 1973	70 000 +	» 10 000
» 1974	65 000 +	» 10 000,

c. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om utökning, med anlitande av konjunkturreserven, av de under b föreslagna totalramarna om utvecklingen av samhällsekonomi och arbetsmarknad skulle göra en sådan ökning möjlig,

d. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

2. beträffande *prognoser* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med »Utskottet har» och slutar med »redan tillgodosett» bort ha följande lydelse:

»Anspråken på planeringsunderlag kan inte anses erforderligt tillgodosedda genom tillgängliga *prognoser*. Som anförs i motionen II: 789 är de slutsatser som kan dras av efterfrågan inom en samhällsreglerad sektor inte tjänliga som underlag för en bedömning av bostadsproduktionens långsiktiga utveckling. Kungl. Maj:t bör därför föranstalta om en fortsättning och vidgning av prognosarbetet och i anslutning härtill även en analys av arbetskraftens och byggnadsindustrins situation i händelse av snabbt sjunkande efterfrågan.»

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. beträffande prognoser att riksdagen med bifall till motionen II: 789 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

3. beträffande *bostadsbyggandets regionala fördelning* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12 som börjar med »Vad i» och slutar med »samt II: 542» bort ha följande lydelse:

»Bostadsbyggandets regionala fördelning skall fastställas i enlighet med av statsmakterna antagna riktlinjer. Den enhälligt omfattade meningen är att kraftiga produktionsinsatser behövs i områden med bostadsbrist och att särskild hänsyn bör tas till bostadsbristen i storstadsområdena och andra tätorter samt till de behov som uppkommer i samband med näringslivets expansion. Produktionen bör därför i takt med tillgängliga mark- och planeringsresurser inriktas på områden där bostadsbristen är störst eller eljest skulle bli besvärande. Detta får dock inte tolkas så att de numerärt mindre bostadsbehoven och behovet av bostadsförnyelse i andra orter än de statistiskt expansiva inte tillräckligt beaktas. Det är otillfredsställande att vissa kommuner kan bli helt utan tilldelning av bostadslån. Det nu anförda står i överensstämmelse med strävandena mot ett decentraliserat samhälle och önskemålen att dämpa tillväxten i storstadsregionerna. Bostadsbyggandets regionala fördelning bör ansluta till regionpolitikens målsättning att skapa bättre balans mellan olika orter och regioner. Det bör betonas att befolkningsomflyttningarna även inom en region eller en kommun skapar ett inte oväsentligt bostadsbyggnadsbehov. Vad utskottet härom anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.»

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»5. beträffande bostadsbyggandets regionala fördelning att riksdagen med bifall till motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533 och i anledning av motionerna I: 138 och II: 150, I: 666 och II: 741 samt II: 542, de sex förstnämnda såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

4. beträffande *fördelningen på hustyper* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12 som börjar med »Fördelningen på» och slutar med »detta sammanhang» bort ha följande lydelse:

»Fördelningen på hustyper har överlämnats till kommunerna. Statsmakterna bör även i denna del ange sin allmänna uppfattning om den totala fördelning av nyproduktionen som bör eftersträvas. Enligt utskottets mening borde småhusen utgöra en större andel av byggandet. Denna andel bör därför ökas så att den bättre svarar mot konsumenternas faktiska efterfrågan. För många, inte minst bland barnfamiljerna, torde småhusen representera den bästa bomiljön.»

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

»6. beträffande fördelningen på hustyper att riksdagen med bifall till motionerna I: 346 och II: 395, I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.»

5. beträffande *fördelningen på lägenhetstyper* av

- a. herr Wallmark (m)
- b. fröken Ljungberg (m).

6. beträffande *konkurrensförutsättningarna* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »Kungl. Maj:ts kansli» bort ha följande lydelse:

»En effektiv konkurrens inom byggmarknaden är en av grundförutsättningarna för att uppnå de bostadspolitiska målsättningarna. Den påbörjade utredningen om åtgärder för att förbättra konkurrensförhållandena bör emellertid få parlamentarisk sammansättning, både för att markera frågans vikt och för att bättre förankra kommande åtgärder hos kommuner och byggherrar. Utredningen bör, förutom nu tillagda uppgifter, även undersöka hur rationaliseringsvinster bäst kan komma de boende till godo och dra upp riktlinjer för ett permanent organ för att följa produktivitets- och prisutvecklingen, rationaliseringsvinster etc.»

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

»10. beträffande byggkonkurrensutredningen att riksdagen med bifall till motionerna I: 467 och II: 533, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.»

7. beträffande *statlig totalfinansiering* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att det stycke i utskottets yttrande som på s. 15 börjar med »Utskottet yttrade» och på s. 16 slutar med »och II: 535» bort ha följande lydelse:

»Den redovisade överenskommelsen med kreditinstituten torde, som departementschefen anför, väsentligt förbättra förutsättningarna för en rationell kreditförsörjning till bostadsbyggandet. Enligt vad i statsrådsprotokollet (s. 211) anges avser vidare parterna att vid framtida överläggningar pröva erfarenheterna av den ingångna överenskommelsen och överväga vilka eventuella förändringar som då kan vara erforderliga. Hänsyn bör därvid tas även till effekten på kreditmarknaden i stort som överenskommelser av denna typ kan innebära. Utskottet finner därför — och med beaktande även av de effekter på det enskilda sparandet som kontakter med bankerna kan ge — inte anledning tillstyrka motionerna I: 479 och II: 535.»

8. beträffande *utredning om bostadsmiljön* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med »De allmänna» och slutar med »till förslagen» bort ha följande lydelse:

»Vad i de nämnda motionerna anförts har föranlett utskottet att förordna tillsättandet av en parlamentarisk utredning med huvuduppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att kraven på en god bostadssocial totalmiljö skall kunna tillgodoses i såväl nyproduktionen som äldre bostadsområden. Utredningen bör utgå från studier av bostadsmiljöns betydelse för den sociala anpassningen och tillgodogöra de erfarenheter som nu pågående utredningar kan ge. Arbetet bör inte begränsas till den yttre miljön utan syfta till en totalbedömning som ger underlag till en prövning av stimulansåtgärder och normkrav.»

dels utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

»15. beträffande bostadsmiljön att riksdagen i anledning av motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför,»

9. beträffande *ett samordnat statligt finansieringssystem* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med »Förslaget utgår» och slutar med »till motionerna» bort ha följande lydelse:

»Utskottet utgår från att förslag till kompletteringar av lånesystemet snarast läggs fram i syfte att underlätta en samlad finansiering av ett sammanhållet och integrerat byggande som omfattar även bostadskomplement. I anslutning till detta arbete bör Kungl. Maj:t låta utreda formerna för att knyta planering samt lån- och bidragsgivning till årliga finansieringsramar, inom vilka kommunerna enligt allmänt hållna riktlinjer kan disponera låne- och bidragsmedel.»

dels utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

»16. beträffande ett samordnat stalligt finansieringssystem att riksdagen med bifall till motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

10. beträffande *paritetslånesystemet* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18 som börjar med »Utskottet ansluter» och slutar med »avveckla paritetslånesystemet» bort ha följande lydelse:

»De nu vunna erfarenheterna har ytterligare besannat tidigare anförda farhågor att paritetslånesystemet är en olämplig administrativ anordning för att avveckla räntebidragssystemet. Den nu tillsatta utredningens direktiv bör därför vidgas att omfatta en förutsättningslös prövning av metoderna för att — med beaktande av bostadssociala hänsyn — avveckla följdena av ett subventionssystem som i förening med detaljreglering på andra områden satt en på fri konkurrens grundad marknad ur funktion. Utredningen måste redan från början inriktas på att lösa frågan om metoder att nå finansieringsformer som på sikt kan anpassa byggandet till konsumenternas önskemål och erbjuda bostäder till rimliga priser utan öppna eller dolda subventionsinslag.»

dels utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

»19. beträffande paritetslånesystemet att riksdagen med bifall till motionerna I: 464 och II: 536 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

11. beträffande *omfördelning av vissa lokalkostnader* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirlén (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18 som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »riksdagens åtgärd» bort ha följande lydelse:

»Som utskottet här ovan erinrat om och som departementschefen anfört

behöver bostadsområdena förses med bostadskomplement för närservice av olika slag i tillräcklig omfattning och i takt med byggandet av bostäderna. Bland de åtgärder som kan främja detta syfte intar åtgärder för att erbjuda goda finansieringsförhållanden en framträdande plats. Den i motionerna I: 467 och II: 533 föreslagna metoden att medge omfördelning i tiden av kapitalkostnaderna för även dessa lokaler — med en basannuitet om 6 % — skulle närma finansieringsvillkoren till de för bostäderna gällande och därmed stimulera till den önskvärda planeringen. En sådan ändring bör genomföras från och med nästa budgetår.»

dels utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

»20. beträffande omfördelning av vissa lokalkostnader att riksdagen med bifall till motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

12. beträffande *utredning om ökade möjligheter till statliga bostadslån för småhus* av herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19 som börjar med »Övertygande skäl» och slutar med »i lånesystemet» bort ha följande lydelse:

»Önskemålen att främja småhusen som boendeform samt att från miljö- och samhällsekonomisk synpunkt ta till vara det äldre bostadsbeståndet motverkas av att finansieringsmöjligheterna är sämre vid förvärv av småhus för ombyggnad än vid nyproduktion. Enligt utskottets mening borde även kapitalkostnaderna för förvärvet i sådana fall kunna läggas till grund för statlig belåning. Formerna och villkoren för en sådan anpassning av lånereglerna bör snarast utredas och förslag därefter föreläggas riksdagen.»

dels utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

»22. beträffande utredning om ökade möjligheter till statliga bostadslån för småhus att riksdagen med bifall till motionerna I: 672 och II: 532 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

13. beträffande *förbättringar i äldre bostadsområden* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med »Syftet med» och slutar med »detta avseende» bort ha följande lydelse:

»Kraven på en snabbt förbättrad bomiljö kan inte i rimlig tid tillgodoses

enbart genom nyproduktion. Därför bör kraftigare åtgärder vidtas för att stimulera till och underlätta genomförandet av en förbättring av det äldre bostadsbeståndet i fråga om såväl lägenheternas skick som den yttre miljön. För sådana intensifierade åtgärder talar vidare intresset av att ta till vara det befintliga fastighetskapitalet och minska avgången av lägenheter, som nu kraftigt minskar det reella innehållet i bostadsutbudet. Kungl. Maj:t bör därför snarast överväga åtgärder i sådant syfte.»

dels utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

»24. beträffande förbättringar i äldre bostadsområden i vad frågan ej behandlats under 23 att riksdagen med bifall till motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

14. beträffande *låneunderlag och pantvärde* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Med hänvisning» och slutar med »byggkonkurrensutredningens arbete» bort ha följande lydelse:

»De principiella skälen för att behålla en uppdelning i låneunderlag och pantvärde är numera inte aktuella. Dessa utifrån reella finansieringssynpunkter betraktat ovidkommande skilda beräkningar komplicerar tillämpningen och får en nu inte eftersträvad styrande effekt. Det är därför angeläget att sammanföra dessa beräkningsvärden till ett värde. För att begränsa boendekostnaden genom en större ordinär belåning utan att därmed eliminera beräkningsvärdets kostnadsdämpande inslag bör detta värde därutöver kunna höjas under de förutsättningar i fråga om konkurrens vid upphandlingen som anges i motionerna I: 467 och II: 533. Därmed skulle ytterligare främjas den kostnadssänkande effekt som ligger i en effektiv priskonkurrens. Enligt utskottets mening bör Kungl. Maj:t vidta i angivet syfte erforderliga åtgärder.»

dels utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

»26. beträffande låneunderlag och pantvärde i vad frågan ej behandlats under 25 att riksdagen med bifall till motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

15. beträffande *övre lånegränserna* av

a. herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Utskottet avstyrker» och slutar med »godtagna grunder» bort ha följande lydelse:

»Önskemålet att underlätta för den enskilde och särskilt för barnfamiljerna att få bostad i småhus kan på ett verksamt sätt tillgodoses genom att övre lånegränsen höjs till 95 %. Det är vidare angeläget att belåningen underlättas för enskilda företag inte minst för att en effektiv konkurrens mellan företagen från såväl produktions- som förvaltningssynpunkt skall möjliggöras. Detta bör ske genom en höjning av lånegränsen till 90 %. Statens anspråk på säkerhet bör tillgodoses genom att kommunal borgen krävs för belopp motsvarande 5 % av pantvärdet såvitt avser småhus utom detaljplanerat område samt allmännyttigt bostadsföretag. Detta kan för de sistnämnda företagen motiveras även med önskemålet att kommunerna påtar sig ett vidgat ansvar. Det anförda innebär bifall i huvudsak till motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533 samt tillgodoser delvis syftet med motionerna I: 464 och II: 536.»

dels utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

»27. beträffande övre lånegränserna att riksdagen i anledning av motionerna I: 346 och II: 395, I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

b. av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Utskottet avstyrker» och slutar med »godtagna grunder» bort ha följande lydelse:

»De nuvarande övre lånegränserna diskriminerar vissa låntagarkategorier. De bör därför ersättas med en enhetlig gräns i enlighet med förslaget i motionerna I: 464 och II: 536 och sålunda vid 90 % av pantvärdet. Därav följer motsvarande förändringar i fråga om bostadslånets storlek. Motionerna I: 346 och II: 536 samt I: 467 och II: 533 är därmed delvis tillgodosedda.»

dels utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

»27. beträffande övre lånegränserna att riksdagen med bifall till motionerna I: 464 och II: 536 och i anledning av motionerna I: 346 och II: 395 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

16. beträffande *räntan på amorteringspliktiga tillägglån* av herrar Bohman (m), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m), herrar Mundebo (fp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Motionerna

avstyrks» och slutar med »tidigare ställningstaganden» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det skäligt att höja räntan från 3,5 resp. 4 % till 6 % enligt förslaget i motionerna. Enligt utskottets mening ger besluten om villkor för tilläggs lån inte heller ett sådant innehåll åt låneavtalen att en höjning hindras. Kungl. Maj:t bör därför utfärda erforderliga bestämmelser om räntehöjning fr. o. m. den 1 juli 1970.»

dels utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

»29. beträffande räntan på amorteringspliktiga tilläggs lån att riksdagen med bifall till motionerna I: 464 och II: 536 samt I: 467 och II: 533, samtliga såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.»

17. beträffande *förbättringslån till andra än pensionärer och handikappade m. fl.* av herrar Ivar Johansson (cp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärälund (cp), Andersson i Knäred (cp) och Elmstedt (ep) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »denna låneform» bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i sitt utlåtande nr 5 ställt sig bakom tanken att bostadstillägg skall kunna gå ut till andra låginkomstgrupper än de som finns bland barnfamiljerna. Syftet att öka bostadsstandarden för de betalningssvaga grupperna bör med samma tyngd göra sig gällande även inom den stödform som förbättringslånen utgör. Det förhållande att resurserna ett antal år koncentreras på pensionärer och handikappade gör en återgång till tidigare principer samhällsekonomiskt enklare. Kungl. Maj:t bör fr. o. m. nästa budgetår öppna sålunda förordade lånemöjligheter.»

dels utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

»31. beträffande förbättringslån till andra än pensionärer och handikappade m. fl. att riksdagen med bifall till motionerna I: 346 och II: 395 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.»

18. beträffande *inkomstgränsen för förbättringslån m. m.* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärälund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21 som börjar med »Utskottet har» och slutar med »juli 1969» bort ha följande lydelse:

»Bostadsstyrelsen anförde redan i sin anslagsframställning år 1968 övertygande skäl att höja inkomstgränsen till 8 000 kr. Den fortsatta höj-

ningen av levnadskostnaderna och de särskilda ekonomiska påfrestningar som drabbar de äldre ger nu ökad tyngd åt dessa skäl. Detta i förening med samhällets allmänna intresse att snabbt öka bostadsstandarden inte bara genom en nyproduktion som i mycket inriktas på en flyttande arbetskrafts behov föranleder utskottet att förorda en höjning av inkomstgränsen till 8 000 kr. i förening med en sådan översyn av bestämmelserna som medger hänsynstagande till skilda individuella behovssituationer.»

dels utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

»32. beträffande inkomstgränsen för förbättringslån att riksdagen med bifall till motionerna I: 467 och II: 533 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

19. beträffande *bostadsförmedling som villkor för bostadslån* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 21 börjar med »Önskemålet att» och på s. 22 slutar med »motionärernas intentioner» bort ha följande lydelse:

»Önskemålet att i möjligaste mån undvika kategorisering i boendet torde kunna vidgas att avse målet att ge tillgång till bostäder efter konsumentens eget val. Detta mål måste främjas med till buds stående medel, bland vilka en mindre reglerad och i konkurrens uppbyggd bostadsproduktion står främst. Det är därför principiellt betänkligt att möta regleringsprincipernas negativa effekter med nya regleringar och förslag om ytterligare tvångsåtgärder. Mot bakgrund därav och med hänsyn till att riksdagen även i gällande system godtagit förslag i propositionen 1967: 100 som — i enlighet med bostadsförmedlingsutredningens ståndpunkter — innebar ett klart avvisande av uppsägning som påföljd, avstyrker utskottet motionerna.»

dels utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

»35. beträffande bostadsförmedling som villkor för bostadslån att riksdagen avslår motionerna I: 657 och II: 765,»

20. beträffande *lånefonden för kommunala markförvärv* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 22 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »aktiva markpolitik» bort ha följande lydelse:

»Långivning över anslag till marklånefonden medför att motsvarande kapital avskärs från den reguljära kreditmarknaden och dess flexibla kreditallokering. Särskilt mot bakgrund även av att farhågorna besannats om att kommunala markmonopol — i strid mot konsumenternas verkliga intressen av goda och billiga bostäder — används i rent konkurrenshämmande

syften bör det statliga stödet därför upphöra och ytterligare anslag inte anvisas.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 22 som lyder »Utskottet tillstyrker förslaget.» bort ha följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker förslaget såvitt avser tomträttslån.»

dels utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

»36. beträffande markförvärvslån att riksdagen med bifall till motionerna I: 464 och II: 536 såvitt nu är i fråga

a. avslår motionerna I: 480 och II: 534 samt Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning till Lånefonden för kommunala markförvärv,

b. avslår Kungl. Maj:ts förslag om ändringar av bestämmelserna,»

Särskilt yttrande

av herrar Bohman (m), Wallmark (m), fröken Ljungberg (m) och herr Wennerfors (m) som anfört:

»De till behandling föreliggande förslagen i fråga om bostadsförsörjningen utgår i allt väsentligt från det bostadspolitiska system som byggts ut och befästs genom 1967 års riksdags starkt ifrågasatta beslut. Detta system innebär en reglering av byggandet och en styrning som i många fall motverkar det gemensamt uppsatta målet att utnyttja alla tillgängliga resurser för att till lägsta möjliga kostnad producera och förvalta det bostadsbestånd konsumenterna i fritt val kan visa sig komma att faktiskt efterfråga. Sålunda tillgodoser det gällande systemet inte de grundläggande kraven att såväl produktion som förvaltning skall ske i fri och öppen konkurrens och att produktionen skall stödjas av en kreditgivning som anpassats till den fria marknadshushållningen och som utnyttjar dess fördelar. Först genom dessa förutsättningar kan konsumenternas reella efterfrågan och värderingar påverka riktlinjerna för produktionen och ett starkt prismedvetande möjliggöra en sänkt bostadskostnad.

I avsaknad av en bostadspolitik vars medel främjar det antagna slutmålet får i huvudsak riksdagsbehandlingen sitt innehåll i de frågor där de angivna bostadspolitiska systemen nu kan sättas mot varandra. Den faktiska utvecklingen har i flera väsentliga avseenden besannat de farhågor som anmälts vid de senaste årens riksdagar.»